

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗВИТОК ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ У ТЕХНІЧНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

ЦУБЕНКО В. Л., ОСАДЧИЙ В. С.

Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна

В умовах становлення в Україні громадянського суспільства, правової держави, демократичної політичної системи освіта має стати найважливішим чинником гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості [1]. У сучасному світі існує протиставлення гуманітарної і технічної сфер діяльності, мислення і освіти. Однією з проблем системи освіти є її поділ на дві частини – гуманітарну і технічну.

У глобалізованому світі третього тисячоліття шанс на успіх перед Україною відкриває лише політика гуманітарного розвитку адекватна модернізаційним викликам. Гуманітарний розвиток – це модель розвитку, орієнтована на максимальне розкриття потенціалу кожної людини і соціуму в цілому, створення гідних умов для реалізації всіх інтелектуальних, культурних, творчих можливостей людини і нації [2]. Гуманітарна освіта при цьому покликана не лише гармонізувати професійну діяльність майбутнього інженера, а й сформувати у нього систему цінностей, що відповідають культурним, інтелектуальним, етичним, естетичним потребам сьогодення.

Питання про розвиток гуманітарної освіти в сучасних технічних вищих навчальних закладах України завжди було актуальним. Пріоритетні напрямки формування всебічно розвиненої особистості знайшли своє відображення у державних національних програмах «Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року» [3] та «Національній стратегії розвитку освіти на період до 2021 року» [4], що передбачають посилення ролі соціально-гуманітарних дисциплін у вищій школі. Одним з вагомих аспектів Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. щодо посилення ролі вищої освіти є формування особистості, яка усвідомлює свою належність до Українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя у постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі [4].

Вища технічна освіта повинна не лише орієнтувати студентів на підготовку до роботи в умовах сучасних технологій, але і сприяти їх виходу на новий рівень культури, відповідний цим технологіям. Вища технічна освіта має дві складові навчально-виховного процесу – це професійно орієнтовані та гуманітарні дисципліни. Специфікою вищої освіти в технічному вищому навчальному закладі має бути не лише освоєння

фундаментальних наукових знань, технічних дисциплін, а й формування інженерного типу мислення, притаманного інженерної області діяльності. Завдання гуманітарних дисциплін полягає в тому, щоб у мисленні майбутнього інженера відбулася якісна зміна рівнів свідомості, а саме стався перехід від технократичної моделі мислення до загальнолюдської та всепланетарної [5].

Більшість учених відмічає, що цивілізаційний розвиток українського суспільства передбачає посилення ролі гуманітарних дисциплін у формуванні змісту вищої технічної освіти на наступних принципах: орієнтація діяльності системи технічної освіти на створення умов для духовного, етичного і культурного саморозвитку особистості; глибока фундаментальна і методологічна підготовка студентів у сфері гуманітарного знання, духовного життя людини і суспільства; освоєння студентами методології пізнання і творчості, практичної діяльності, соціальної поведінки і саморозвитку особистості як вирішальних умов досягнень успіху на життєвому шляху; створення передумов для органічного включення студентів в економічні, соціальні і культурні процеси розвитку світової цивілізації; органічний зв'язок навчального процесу з поза навчальною роботою, сферою дозвілля і відпочинку студентів, широке залучення до викладання діячів науки і культури; демократизація всієї системи технічної освіти та перехід на особистісно-зорієнтоване навчання в цілому [6].

Спеціаліст-інженер обов'язково повинен бути носієм культури, здатним з позиції професійної культури оцінити загальнолюдські наслідки тих чи інших змін у сфері техніки. Це обумовлюється одним з аспектів гуманізації освіти – виявленням у технічній культурі гуманітарної обумовленості. Саме тому вчені та інженери постійно виявляють, що їх діяльність не безособова для суспільства, природи і людини, що вона не лише несе прогрес, але і руйнує природу, перекручує духовне. Тому технічна освіта передбачає розбір кризових ситуацій, що створюються інженерією, аналіз негативних наслідків (для природи, суспільства і людини) технічну діяльність, починаючи з наукового вивчення і закінчуючи промисловим виробництвом, передбачає аналіз цінностей, уявлень, які зумовлюють цю діяльність і різні масові помилки вченого, інженера, проектувальника і технолога. Чим вищий рівень гуманітарної культури, тим більш повноцінна самореалізація творчого потенціалу, конструктивніші комунікації, ефективніше діяльність.

Основу підготовки інженера в технічному вищому навчальному закладі становлять принципи: 1. Якісна теоретична підготовка спеціаліста в умовах активного розвитку і впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу. 2. Підготовка фахівця з урахуванням формування у

студента практичних знань і навичок, необхідних на конкретному робочому місці. 3. Виховання суспільно-політичних, особистісних, громадянських, естетичних, професійних якостей за рахунок підвищення значущості гуманітарної підготовки. 4. Формування поваги і відповідальності до своєї майбутньої професійної діяльності, загальної культури особистості. 5. Постійне коректування поведінкових установок.

Євроінтеграція зумовлює пріоритетну роль гуманітарної освіти. Таким чином, проєктуючи зміст освіти і вимоги до рівня підготовки студентів технічних вищих навчальних закладів України необхідно знайти місце для формування морально-естетичного ідеалу студентів, що орієнтує на вирішення завдань самопізнання і самореалізації людини.

Вивчення гуманітарних дисциплін у технічних вищих навчальних закладах України було і залишається необхідною умовою отримання якісної сучасної вищої освіти.

Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти [Ел. ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
2. Принципи та пріоритети гуманітарного розвитку України [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/StPrior_12/3.pdf
3. Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року [Електронний ресурс] // Національна академія педагогічних наук України. – Режим доступу: <https://naps.gov.ua/uploads/files/gumanitar-2020.pdf>
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
5. Роль гуманітарної освіти в Україні в умовах глобалізації [Ел. ресурс] // Electronic National University of Food Technologies Institutional Repository. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4781/1/1.pdf>
6. Гуцоляк О.О. Роль гуманітарної підготовки як складової формування особистості майбутніх фахівців в системі вищої технічної освіти /О.О.Гуцоляк [Ел. ресурс] // Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». – Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/elits/2012/32/Роль%20гуманітарної%20підготовки%20як%20складової%20формування%20особистості%20майбутніх%20фахівців%20в%20системі%20вищої%20технічної%20освіти.pdf